

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Karol Nawrocki

Warszawa, 5 grudnia 2025 roku

Uczestnicy posiedzenia
Rady Programowej
Narodowego Instytutu Muzeów

Szanowny Panie Przewodniczący,
Szanowni Członkowie Rady,

słowo „kultura” pochodzi od łacińskiego *colere* – uprawiać, kultywować, pielęgnować, czcić. Można więc powiedzieć, że działalność umysłowa i materialna człowieka oraz ogół jej wytworów są efektem troski społeczności, by wyrażać się poprzez swoją wieloraką twórczość. Paradoksalnie ta troska i jej owoce, czyli kultura, sama potrzebuje opieki i zorganizowanych działań zapewniających jej trwanie i rozwój – jeżeli chcemy, by przypominała piękny ogród, a nie zachwaszczony nieużytek.

W tym kontekście ważną rolę odgrywają muzea. Pod jednym wszakże warunkiem: jeżeli przełamują zadawniony stereotyp muzeum jako miejsca, gdzie łatwo o nudę; gdzie od zwiedzającego oczekuje się jedynie biernego obejrzenia eksponatów i wysłuchania przewodnika. Poza tradycyjną misją gromadzenia, ochrony, interpretowania i eksponowania zbiorów niezbędne jest podejście kreatywne, umiejętność zaskakiwania odbiorców oraz korzystanie z nowych technologii. Digitalizacja zbiorów i narzędzia multimedialne zwiększają dostępność dziedzictwa kulturalnego zarówno w aspekcie fizycznym, jak i w cyfrowym odwzorowaniu. Jednocześnie atrakcyjność ekspozycji i nowoczesna, angażująca zwiedzających metoda prezentacji nie mogą sprowadzać się do łatwej rozrywki. Muzea powinny przekazywać wiedzę oraz inspirować odbiorców do krytycznego myślenia i osobistych refleksji.

Na szczególną uwagę zasługują działania edukacyjne adresowane do najmłodszych, których percepcję coraz silniej kształtują dziś media cyfrowe. Ekspozycje przygotowane z myślą o dzieciach i młodzieży powinny przyciągać interaktywnością i klarownością, ale nie za cenę trywializacji treści. Warto zabiegać o to, by wizyta w muzeum była dla uczniów prawdziwą przygodą – atrakcyjniejszą niż kolejna godzina spędzona przed ekranem smartfona lub konsolą do gier. Uważam także, że muzea powinny być forami dialogu społecznego. Współczesne spory i ich konteksty historyczne wymagają rzeczowego, obiektywnego objaśniania przez wykwalifikowanych muzealników i kompetentnych edukatorów. Nadto coraz liczniej odwiedzający nasz kraj turyści zagraniczni oczekują narracji wielojęzycznych, zrozumiałych dla cudzoziemców, wspartych nowymi technologiami – choć bez nadmiernego upraszczania, a przez to osłabiania wiarygodności przekazu.

Oto zarys filozofii, którą starałem się kierować najpierw jako dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, a następnie prezes Instytutu Pamięci Narodowej, prowadzącego również szeroko zakrojoną działalność wystawienniczą i edukacyjną. Zebrane doświadczenia oraz wizyty w wielu muzeach krajowych i zagranicznych pozwalają mi też stwierdzić z całą stanowczością: muzea są ogromnie ważnymi, niezastąpionymi ośrodkami prowadzenia polityki historycznej. Niech będzie mi wolno wyrazić pogląd, że także każde świadome zaniechanie na tym polu jest aktem polityki historycznej – polegającym na odebraniu głosu sobie samemu i oddaniu go innym, ponieważ – zgodnie z uniwersalną regułą – natura nie znosi próżni.

Jako członkowie organu doradczego Dyrektora Narodowego Instytutu Muzeów zyskali Państwo unikalny całościowy ogląd kondycji polskiego muzealnictwa. Ufam, że Państwa opinie zostaną wysłuchane i uwzględnione w trakcie prac nad nową ustawą o muzeach – aktem, który ma zastąpić blisko 30-letnią ustawę z 21 listopada 1996 roku. Liczę również, że opierając się na rekomendacji Instytutu, w budżecie państwa zostaną zapewnione odpowiednio wysokie środki na kształcenie, szkolenia i wynagrodzenia pracowników muzeów – a także na głęboką modernizację i wsparcie działalności wielu wartościowych, lecz niedofinansowanych placówek muzealnych.

Gdy myślę o przyszłości polskich muzeów, to istotnym motywem nadziei – a jednocześnie powodem do złożenia gratulacji naszym znakomitym muzealnikom – jest dla mnie zestawienie danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących frekwencji w muzeach w najtrudniejszym okresie pandemii oraz w ubiegłym roku. Pięć lat temu, w 2020 roku, 932 krajowe muzea i oddziały muzealne odwiedziła rekordowo niska liczba 16,6 miliona osób. Natomiast w 2024 roku 982 muzea i oddziały muzealne gościły już 44,4 miliona zwiedzających. To imponujący wzrost i wielki sukces, którego pragnę dzisiaj gorąco pogratulować całemu polskiemu środowisku muzealnictwu.

Panie i Panowie, serdecznie dziękuję za Państwa ważną i owocną pracę w bieżącej kadencji Rady Programowej NIM, dobiegającej końca wraz z obecnym rokiem kalendarzowym. Tworząc gremium zaangażowanych społeczników – a zarazem osób o wyjątkowej wiedzy i kompetencjach – przyczynili się Państwo do skuteczności statutowych działań Narodowego Instytutu Muzeów. Wyrażam nadzieję, że w niedalekiej przyszłości nie zabraknie nam płaszczyzn współpracy na rzecz rozwoju polskiego muzealnictwa. Proszę Państwa o przyjęcie wyrazów szacunku i serdecznych pozdrowień.

z poważaniem,
